

Nordnæsgutter og frontkjempere

"Bergens

• • • LØRDAG/DEBATT

Av Geir Ove Kvalheim "Tidende"

Per Valenius Bradley valgte feil side under krigen, kan vi lese i BT.

Enkelte vil kanskje mene at Bradley har betalt sin gjeld til samfunnet gjennom den harde straff som ble frontkjemperne til del under rettsoppgjøret. Norsk rettspraksis og rettsforståelse er faktisk tuftet på dette prinsipp. For dem som imidlertid mener at frontkjemperne aldri kan straffes nok, men i stedet skal trakasseres og hundses resten av sine liv, må Nordnæsguttene eksklusjon av Bradley være en flott førjuls-presang.

Da foreningen mottok henvendelser fra personer som syntes det var «ekkel» at BT(!) knyttet Bradleys valg under okkupasjonen opp til hans deltakelse i buekorpsene som ung gutt, ble Bradley ekskludert med øyeblikkelig virkning. «I Bergen skal folk vite hva buekorpsene står for. Derfor ble vedtaket om eksklusjon gjort», uttaler styremedlem Louis

Hansen. Og hvilke verdier har foreningen så formidlet med dette vedtaket? At en mann som har sonet sin lange straff for sin krigsdeltakelse for mer enn et halvt århundre siden, nå er rettsløs og uønsket som tilbakevendt i samfunnets hverdagsliv? At ingen som var medlemmer av NS er funnet verdig til å stå på en navneliste sammen med andre buekorpsentusiaster? At det frie samfunnet motstandsfolk kjempet og døde for ikke gjelder for alle?

Jeg tør komme med et lite forslag til de selvoppnevnte dommere i foreningen: Hva med å ekskludere samtlige gjenlevende bergensere av de nærmere 250.000 nordmenn som *ikke* tilhørte NS, men som *frivillig* arbeidet på tyske militære anlegg under krigen, og derigjennom ga tyskerne uvurderlig hjelp i å befeste og forsvare Festung Norwegen mot allierte raids og angrep? Selv om disse utrolig nok aldri ble tiltalt for landssvik, kan vel ikke deres godt betalte bistand til tyskerne være i tråd med buekorpsenes

verdinormer? Har en arbeider som monterte kanoner for tyskerne gjort seg fortjent til å bære foreningens fane på 17. mai?

Eksklusjonen kan virke som en bagatell. I virkeligheten er det et uttrykk for et menneskesyn vi hadde håpet forsvant med de totalitære regimer i 1945. Å tro at samtlige NS-medlemmer og frontkjempere representerer «dårlig menneskemateriale» som ikke fortjener tillit og deltakelse i frivillige organisasjoner, er intet mindre enn en krampaktig fastholdelse av okkupasjonstidens fastfrosede propagandabilde av «rett og gal side». Det skulle være nok å nevne to eksempler: NS-minister Eivind Blehr ble av tyskerne sett på som en kompromissløs motstander av det tyske rikskommissariats ledelse av det okkuperte Norge, og måtte i 1944 forlate sin stilling. Under rettsoppgjøret ble han berømmet for sin faste kamp for norske interesser, og for å ha tvunget igjennom flere tiltak overfor tyskerne for bl.a. å sikre den norske sivilbefolkningen livsnødvendige forsy-

ninger. Opp mot ham i dette ekspelet kan vi sette motstandsmannen «Gulosten», som er navngitt i flere etterkrigsbøker. «Gulosten» var en vanekriminell med utallige dommer i førkrigstiden, og fortsatte sin bane da han sommeren 1945 i sterkt beruset tilstand skjøt ned og drepte to ubevæpnede tyske fanger, under sin jakt på mer brennevin. Historien er uomtvistelig dokumentert, også i vår offisielle historie. «Gulosten» ble imidlertid ikke tiltalt for hendelsen! Blehr ville altså bli kastet ut av Nordnæsguttene forening – slik tyskerne kastet ham ut av det politiske liv. Motstandsmannen «Gulosten», en vanekriminell drapsmann, ville antakeligvis bli værende i Nordnæsguttene stolte rekker.

Eksemplene kan synes ekstreme – men de er tross alt den ytterste konsekvens av et menneskesyn hvor man usynliggjør enkelt-individens karakter ved å sette dem under overskriften «NS-mann» eller «frontkjemper», og dermed mener å vite nøyaktig hva slags menneske dette er.

Jeg er selv Arbeiderpartimann og tidligere buekorpsgutt. Jeg har derfor ingenting til felles med tilhengere av ideologier på ytterste fløy. Jeg gremmes likevel over at foreningen viser så liten forståelse for hva kampen mot totalitære ideologier handler om. Å ekskludere mennesker fra en organisasjon på grunnlag av at enkelte uttrykker ubehag for hva vedkommende mente for 60 år siden, er intet annet enn meningsterror og trakassering. Det er en simpel handling begått mot en mann på nesten 90 år, som for lengst har gjort opp sin gjeld til samfunnet.

Vårt samfunns demokratiske prinsipper – som våre falne motstandsfolk kjempet og døde for – tilsier at intet menneske lenger skal være rettsløs. Dette enkle, men uvurderlige prinsipp har Nordnæsguttene Forening glemt, i sin iver etter å fortelle Bergens borgere hvilke stolte «verdier» foreningen står for. At styremedlemmene i en slik forening ikke har mer ryggrad, er intet mindre enn en skam